

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034 CAP och HFVP (LI2025/01620)

Övergripande

Länsstyrelsen Kalmar län vill framhålla vikten av att genomförandet av den kommande gemensamma jordbrukspolitiken bör stödja lantbruk i hela Sverige.

Lantbruket har väldigt skiftande regionala förutsättningar. För att kunna stimulera ökad produktion och robusthet i livsmedelsproduktionen behöver stöden anpassas efter de regionala utmaningar som finns för lantbruken. Detta för att ge största möjliga effekt med att uppnå målen i livsmedelsstrategin. Det kan exempelvis innebära olika stödnivåer eller andra anpassningar utifrån regionala förutsättningar och behov. Det bör läggas stor vikt vid förenklingar av stödets utformning och villkor.

Stödsystemet kan med fördel utvecklas för beredskap och med möjligheter för att kunna justeras under programperioden om det blir omvärldsförändringar som påverkar lantbruket.

Den jordbrukspolitik som nu genomförs har bidragit till en tydlig storleksrationalisering i lantbruket, mindre och mellanstora gårdar har fått svårare att överleva. Det är av stor vikt att det ska kunna bedrivas lönsamt jordbruk på alla nivåer, såväl stora som små lantbruk behövs. Stöden bör utformas så att även mindre gårdar kan uppnå lönsamhet. En blandning av större och mindre gårdar innebär ökad robusthet i livsmedelsproduktionen och bidrar därmed till bättre livsmedelsberedskap på en regional och nationell nivå.

De regler som tas fram ska ha ett tydligt syfte som gör det enklare att förstå vilka krav som ställs på myndigheter och mottagare av stöden. Det är viktigt även i de kommande delegerande akterna från Kommissionen och annan lagstiftning samt för Sveriges eget arbete med att ta fram förordningar och föreskrifter.

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet för perioden 2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom) 2024/2509

Den nya modellen med en enda fond med till delar öronmärkta medel kan skapa möjligheter när det gäller samordning och synergier mellan olika politik- och åtgärdsområden. Både avseende genomförande av åtgärder och samordning av administration. Länsstyrelserna har, utifrån vårt uppdrag, stor kunskap och erfarenhet kring behov och möjligheter regionalt kopplat till administration och samordning mellan myndigheter.

Artikel 21

Det är positivt att det uttrycks att lokala och regionala myndigheter ska vara med i arbetet med förberedelser och implementering av Nationella och Regionala Partnerskapsplanen (NRP). Den kunskap som länsstyrelserna besitter på den nivån kan ha stor betydelse. Utmaningarna ser lite olika ut i olika delar av landet och lösningarna kan därför behöva variera för att nå målen.

Artikel 36.3

Införandet av förenklade kostnadsalternativ, FKA, för investeringar under 100 000 EUR inom CAP och 400 000 EUR för andra åtgärder inom NRP har potential att bli en betydande förenkling, såväl för stödsökande som handläggande myndigheter.

Utformningen av FKA kommer att behöva balanseras mellan enkelhet och behoven i investeringarna, som kan variera.

Det behöver finnas möjligheter att under pågående programperiod justera FKA så att det följer kostnadsutvecklingen. Om det inte blir möjligt kan det riskera att beslutade FKA inte speglar de verkliga kostnaderna för företagen över tid. Det kan i förlängningen bli en hämmande faktor för nödvändiga investeringar.

Det behöver även vara möjligt att anpassa FKA till förutsättningar för olika grupper, exempelvis unga, men också för att göra anpassningar till regionala skillnader i landet.

Artikel 51.g

Förslaget om mål för handläggningstider för utbetalningar på 80 dagar är en kraftig skärpning gentemot dagens, som ligger på 120 dagar, men det är en förändring i rätt riktning. En nyckel för att det ska vara realistiskt och genomförbart är de obligatoriska förenklade kostnadsalternativen som har stor potential att förenkla för både de som söker stöd och handläggande myndigheter.

En faktor som förlänger handläggningstider idag och orsakar administrativ börda för sökande är det detaljerade redovisningsmaterial som behöver skickas in vid ansökan om utbetalning. För att kunna åstadkomma verklig förenkling behöver kraven på redovisning kopplat till utbetalning förändras och förenklas. Därför är det särskilt viktigt att beakta sekundärlagstiftningen så att den inte förtar intentionerna i Kommissionens förenklingsarbete.

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028– 2034 (COM/2025/560)

Förslaget innehåller en hel del stödformer som ska vara obligatoriska för medlemsstaterna. Ett stort antal obligatoriska stödformer kan leda till låga ersättningsnivåer för vart och ett av stöden beroende på hur Sverige väljer att fördela nationellt kuvert eller tillföra nationell medfinansiering. Ett stort antal stödformer riskerar även att innebära en ökad administration för myndigheter och lantbrukare.

Några föreslagna stödformer bör vara möjliga att införa först då de har identifierats som lämpliga åtgärder för att möta en medlemsstats utmaningar inom lantbruket. Genom färre stödformer kan medlemsstaten få ett bättre verktyg för att prioritera och fördela stöd till åtgärder som ger tydligast och bäst effekt.

Det är positivt med den tydliga satsningen på generationsskiften, förutsatt att detta inte begränsas till skiften inom släkt. Det är viktigt att stödmöjligheterna utformas så att ägarskiften stimuleras. Målet behöver inriktas på att både föryngra och bredda ägandet. Dagens definition av unga lantbrukare behöver ses över när det gäller åldersgränsen. Det är viktigt att nyföretagande uppmuntras även när det gäller personer som inte definieras som unga.

Förslaget om startpaket är lovande liksom förslaget om att finansiera avbyttjänst. Det senare har potential till att öka attraktiviteten i lantbruksföretagandet genom att det skapar en möjlighet till bättre sociala livsvillkor.

Artikel 3

Avseende reglerna för förvaltning av gårdar så ser länsstyrelserna behovet av att de krav som går utöver svensk lagstiftning formuleras på ett enkelt och för lantbrukaren tydligt sätt.

Artikel 6

Förslaget om gradvis avtagande arealbaserat inkomststöd är en komplicerad fråga eftersom företagsstrukturen är så olika mellan medlemsländerna. Det är även Länsstyrelsen Kalmar läns bild att för att uppnå en ökad livsmedelsproduktion och en mer robust livsmedelskedja, så behövs alla typer av gårdar.

Förslaget med takbelopp på 100 000 EUR samt nedtrappning på stöd över 20 000 EUR av inkomststödet är för lågt satta. Systemet riskerar att hämma företagsutveckling samt leda till onödig uppdelning av företag. Medlemsstaterna bör få möjlighet att sätta egna gränser för tak och trappa. För utpekade grupper så som unga med flera, bör det vara möjligt att sätta separata nivåer. Medlemsstaterna bör även ha möjlighet att se till att införandet sker över tid för att inte skapa onödigt tvära kast för företagen.

Länsstyrelsen Kalmar län menar att pensionärer inte bör undantas från möjligheten att söka arealbaserat inkomststöd. Det finns brist på nya lantbrukare som vill ta över och utveckla företag. Det innebär

risk för fler nedlagda gårdar och fler igenvuxna marker i delar av landet. Åldern behöver inte säga något om hur aktivt lantbruket bedrivs. Lantbruket ska inte behandlas annorlunda än andra branscher när det gäller regler kopplat till företagande kontra pensionsuttag. Fokus bör vara aktivt brukande oavsett förutsättningar.

Det är därför önskvärt att undantaget inte blir obligatoriskt utan frivilligt att införa. Om det ändå införs är det bra att det införs senare än 2028 för att hinna påbörja en långsiktig omställning med generationsskifte.

Artikel 14

Länsstyrelserna bedömer att ett höjt startstöd både vad avser själva stödnivån och den totala budgeten för stödformen är centralt för att stimulera nystartande och övertagande av företag och därmed en ökad och mer robust livsmedelsproduktion.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Landshövding kalmar län Allan Widman med enhetschef, Lantbruksenheten Karl Nordström som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef, Landsbygdsutvecklingsenheten Isabelle Axelsson och enhetschef, Jordbrukarstödsenheten Emelie Karlsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.